

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник частини аварійно-рятувальних робіт Мобільного рятувального центру швидкого реагування ДСНС України
Сергій СЕВЕРЕНЧУК

« ____ » _____ 20__ р.

ПЛАН-КОНСПЕКТ **проведення теоретичного заняття з профільної підготовки**

з особовим складом навчальної групи № 5 Мобільного рятувального центру швидкого реагування Державної служби України з надзвичайних ситуацій
15-18.01.2024

Тема: Види й типи пошуку із застосуванням службових собак. Способи та порядок ведення пошукових робіт із залученням службових собак. Забезпечення службових собак під час проведення пошуково-рятувальних робіт

Навчальна мета: вивчити види й типи пошуку із застосуванням службових собак. Розібрати способи та порядок ведення пошукових робіт із залученням службових собак

Час: 45хвилин

Місце проведення: учбовий клас

Навчально-матеріальне забезпечення: план-коспект, комп'ютер.

Нормативно-правові акти та література: Наказ №597 Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів ДСНС

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – 5 хв.

перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.

2. Контроль знань – 10 хв.

перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.

3. Викладення матеріалу теми – 20 хв.

Питання, які вивчатимуться:

1) Види й типи пошуку із застосуванням службових собак.

2) Способи та порядок ведення пошукових робіт із залученням службових собак.

3) Забезпечення службових собак під час проведення пошуково-рятувальних робіт

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p>1. З пошуковою собакою можна виконувати 2 види пошуку: первинний - собака обстежує територію верхнім чуттям без повідка; ретельний - собака обстежує територію нижнім чуттям на довгому повідку або без нього, кінолог тримає собаку на відстані від себе не більше 10 метрів.</p> <p>Під час проведення пошуково-рятувальних робіт за допомогою зазначених видів пошуку рятувальник-кінолог може застосовувати 4 типи обстеження площі в такій послідовності:</p> <p>"попереднє обстеження" ведеться собаками у разі первинного пошуку під час розвідки, коли кінологи тільки намічають зони "А" і "Б" або напрямки коридорів. Ціль його - обстежити велику площу у найкоротший термін. Собаці подається команда: "Шукай!". При цьому рятувальник-кінолог не керує нею і собака довільно шукає в бажаному їй напрямку. Цим способом користуються під час переходів, якщо є припущення, що на маршруті пошуку можуть знаходитися потерпілі;</p> <p>"основне обстеження" проводиться також первинним видом пошуку - рятувальник-кінолог керує собакою, але не обмежує її ініціативу. Обстеження проводиться на певній площі або в "коридорі" з наміченими межами. Рятувальник-кінолог подає команду: "Шукай!", а жестом руки направляє собаку з урахуванням напрямку вітру та спонукає собаку здійснювати пошук зигзагами або по інших лініях;</p> <p>"детальне обстеження" здійснюється завжди ретельним видом пошуку по лініях зигзагів (човником) або інших лініях і є самим досконалим із зазначених типів. Його мета - обстежити ділянку так, щоб бути впевненим у відсутності на ній постраждалих. Рятувальник-кінолог подає команду: "Шукай!", жестом руки направляє собаку і керує пошуком. У підозрілих місцях він спонукає собаку розкопувати по команді "Копай!" і ретельно принохуватися. Під час роботи з молодими, збудливими собаками завжди застосовується довгий поводок;</p> <p>"повторне обстеження" застосовується тоді, коли "детальне" результатів не дало, але є підстави вважати, що на цій площі є потерпілі. Трапляються випадки, коли пошукова собака не може виявити постраждалих через їх глибоке місцезнаходження під руїнами, важкі погодні умови, свої індивідуальні особливості, з інших причин. У таких випадках, залежно від обставин, можуть застосовуватися всі вищезазначені типи пошуку в їх різних комбінаціях. Як правило, до такого пошуку залучають більш досвідчені кінологічні розрахунки, які здійснюють пошук у дещо зміненому напрямку відносно попереднього пошуку.</p> <p>2. Для пошуку постраждалих із залученням службових собак застосовують наступні способи ведення пошукових робіт: човниковий пошук, вільний пошук та фронтальний пошук (пошук коридором).</p> <p>Човниковий пошук - собака рухається по ділянці зигзагами від однієї бокової межі до іншої і назад із незначним просуванням уперед, нижнім чуттям обстежуючи територію; рятувальник-кінолог рухається по уявній осьовій лінії за собакою, стежачи за її поведінкою, контролюючи її рух та недопущення пропуску якої-небудь частини ділянки.</p> <p>"Човниковий" пошук забезпечує найбільш ретельне, надійне обстеження та рекомендується у всіх випадках, коли потерпілі можуть знаходитися на великій глибині або закриті щільною масою. Відстань між паралельними проходами собаки може коливатися від 1,5 м до 10 - 15 м (при зустрічному вітрі відстань може бути і більша). Чим більша відстань, тим нижча надійність обшуку, але вища швидкість проходження території.</p> <p>Вільний пошук - собака рухається по ділянці довільно, орієнтуючись на повітряні потоки; рятувальник-кінолог не керує нею, а лише підтримує</p>	

активність пошуку, знаходячись на височині, з якої видно всю обстежувану ділянку, або йде по центру ділянки так, щоб собака знаходилася попереду.

Під час "вільного" пошуку собака досить швидко та більш ретельно обстежує територію нижнім і верхнім чуттям, але при цьому можуть траплятися "пропуски" (ділянки не обстежено детально). Цей спосіб ефективний для місцевості зі складним рельєфом та завалів, де ускладнено застосування човникового пошуку.

Фронтальний пошук - кінологічний розрахунок рухається вздовж межі обстежуваної ділянки залежно від напрямку вітру, собака пронюхує верхнім чуттям запахи, принесені потоком повітря; рятувальник-кінолог йде позаду собаки, підтримуючи її увагу.

"Фронтальний" пошук дозволяє здійснювати швидко обстеження великих територій, тому що верхнім чуттям собака відчуває запахи на значно більшій відстані порівняно з нижнім чуттям. Однак слабкі запахи при цьому можуть бути пропущені. Цей спосіб доцільно застосовувати для здійснення розвідки або для пошуку потерпілих на площах, де ускладнено розмежування зон "А" і "Б".

При боковому вітрі, що дме під прямим кутом, лінія пошуку йде не по середині "коридору", а ближче до його підвітряної границі - це дає можливість собаці уловлювати запахи зі сторони, звідки дме вітер.

У разі напрямку вітру під гострим кутом до "коридору", а також у разі зустрічного та попутного вітру лінія пошуку йде зигзагами. Послідовність коротких кроків зигзагу в певному порядку дозволяє собаці перебувати значну частину часу під найбільш вигідним кутом до вітру.

Напрямок вітру під різними кутами дає собаці можливість уловлювати максимум запахів з території "коридору" та найближчих ділянок.

Під час проведення пошукових робіт кожному кінологічному розрахунку визначається ділянка для пошуку, межі якої позначають прапорцями (покажчиками) або орієнтирами на місцевості (на карті). Усі ділянки наносяться на схему зони пошуку.

Для спрощення дій кінологічних розрахунків межі ділянок, по можливості, визначають прямолінійними. Ширина ділянки залежно від складності рельєфу, напрямку та сили вітру, підготовленості розрахунку встановлюється від 20 до 100 метрів.

Якщо зона пошуку по ширині перевищує ці розміри, то розмічають кілька паралельних ділянок, що можуть обстежуватися кількома кінологічними розрахунками одночасно або одним послідовно. Довжина ділянок не обмежується й визначається тільки припустимим часом роботи.

При одночасній роботі двох і більше розрахунків на сусідніх ділянках доцільно їх пустити уступом, починаючи із собак, які працюють більш активно. Відпрацьовуючи зону пошуку, рятувальник-кінолог повинен стежити, щоб собака заходила за межі своєї ділянки (до 5 м). Це забезпечує обстеження на межі ділянок пошуку двома собаками і підвищує надійність пошуку в цих місцях.

На місцевості зі складним рельєфом доцільно проводити контрольні (повторні) пуски собак, при цьому розрахунки обмінюються ділянками пошуку. Напрямок пошуку доцільно змінити і проводити його перпендикулярно попередньому. Аналогічні контрольні пуски проводяться по мірі розбирання високих завалів після зняття (розбору) чергового шару завалу.

3. Під час проведення пошуково-рятувальних робіт в особливих умовах (пошук у холодну та жарку погоду, в гірській місцевості тощо) разом із звичайним інвентарем для собак використовується спеціальний інвентар.

У районах із жарким кліматом необхідно на голову собаки надягати налобник білого кольору, частіше напувати, змочувати живіт і пахові області прохолодною водою.

Для захисту від проливної дощу та холоду використовують комбінезон. Для додаткового захисту тіла собаки у разі тривалого перебування в умовах

різкого охолодження поза природними укриттями і при обмеженості рухів рекомендується застосовувати попону.

Закриваючи спину, грудну клітку і боки собаки, попона зменшує тепловіддачу і оберігає собаку від застуди. Кращим матеріалом для виготовлення попони є шерстяне сукно, покрите бавовняною тканиною.

Спеціальне спорядження собаки може включати шлею стандартного зразка з фіксуванням на застібках, що легко розчіплюються при зачепленні за перешкоду на шляху собаки. Наявність такої шлеї на собаці під час проведення пошуково-рятувальних робіт може дозволити потерпілому відчувати не такий сильний стрес при позначенні його собакою.

У деяких районах (гірська місцевість, великомасштабний завал техногенного характеру тощо) екіпірування доповнюється спеціальним альпіністським спорядженням для собак. Це спеціальна шлея, що служить своєрідним поясом, до якого в небезпечних місцях пошуково-рятувальних робіт пристібається страхуюча мотузка.

Під час тривалих пошуків на кам'яних брилах, битій цеглі, скельній, льодовій та іншій поверхні для захисту подушечок лап необхідно одягати захисні бахіли із кевлара або іншого захисного матеріалу. Крім цього, необхідно мати два комплекти запасних бахіл.

4. Закріплення вивченого матеріалу: 5 хв.

Питання для закріплення:

- 1) Види й типи пошуку із застосуванням службових собак.
- 2) Способи та порядок ведення пошукових робіт із залученням службових собак.
- 3) Забезпечення службових собак під час проведення пошуково-рятувальних робіт

5. Підбиття підсумків: 5 хв

Підбір собак та перевірка їх на придатність до службового використання
Оголосили оцінки.

Відповіли на запитання.

План-конспект (конспект-лекцію) склав:

Керівник навчальної групи №5
ст.л-нт служби ц.з.

Валерій РАДЧЕНКО